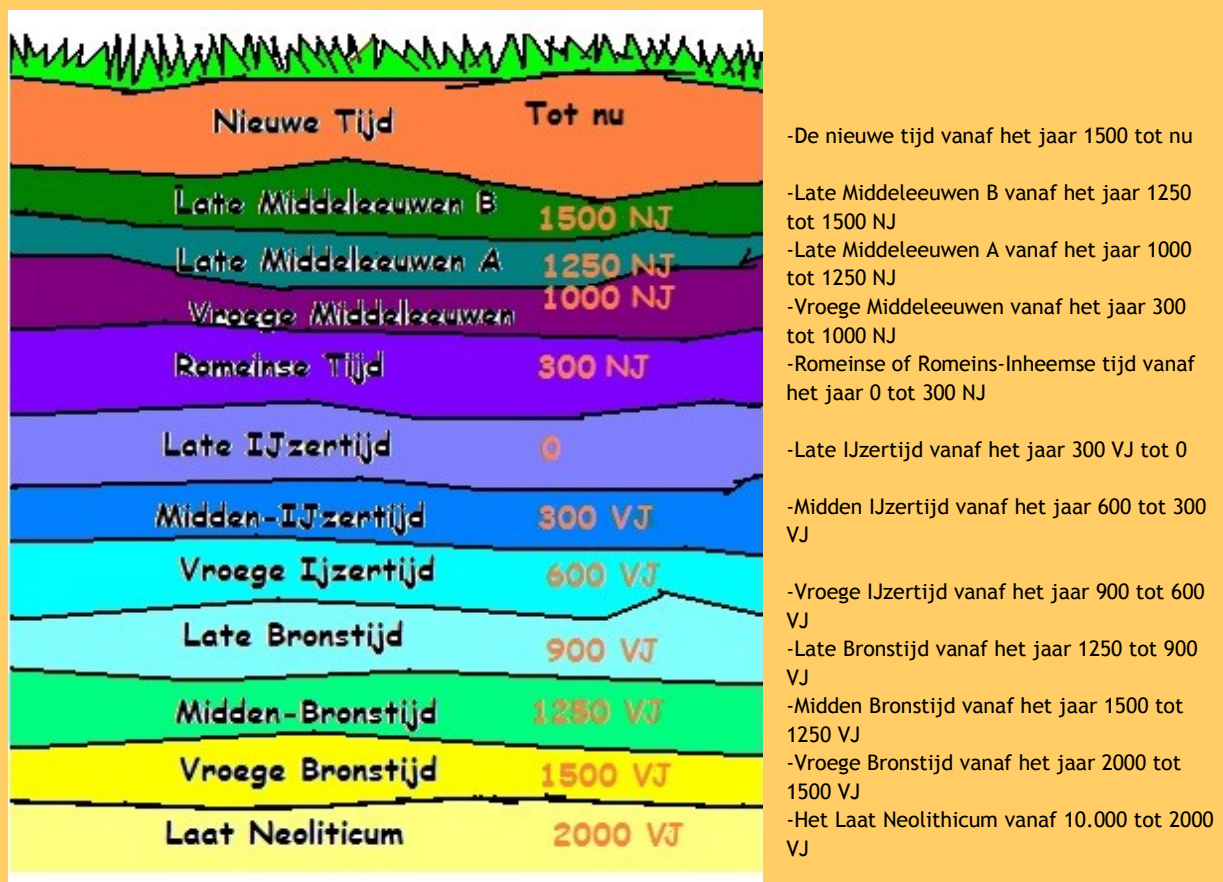

Periodes in de archeologie

De verschillende periodes in de archeologie dragen namen die verwijzen naar kenmerken van die periode maar welke naam hoort nu bij welk jaartal. Via het staatje hieronder koppelen we de naam aan een periode. Die periode kunnen we dan weer koppelen aan de periodes zoals die in het basisonderwijs worden genoemd. Ten slotte leggen we uit welk kenmerk tot welke naam heeft geleid.

De jaartelling begint bij het jaar 0, iets meer dus dan 2000 jaar geleden. Voor alle jaren die daarvoor liggen tellen we gewoon terug. We zeggen er dan wel bij dat het Voor de Jaartelling is, in het kort VJ. Voor de duidelijkheid geven we soms ook aan wanneer het om de jaren Na de Jaartelling gaat. Dan staat er de afkorting NJ. (Mensen met het christelijke geloof zeggen ook wel dat de jaren voor 0, voor Christus zijn. Zij geloven dat de zoon van God in het jaar 0 geboren is en die zoon heet Jezus Christus. In het kort staat er dan in plaats van VJ de afkorting VC. Daar bedoelen ze dan mee 'Voor Christus'. De afkorting NC betekent dan natuurlijk 'Na Christus'.)

Het Neolithicum kan men weer onderverdelen in 4 periodes, de Kopertijd, het Laat Neolithicum, het Midden Neolithicum en het Vroeg Neolithicum.

Voor het Neolithicum was er het Mesolithicum dat weer 3 onderverdelingen kent, Laat, midden en Vroeg.

Voor het Mesolithicum was er het Paleolithicum met dezelfde onderverdeling als het Mesolithicum.

Deze perioden, het Neo, het Meso en het Paleolithicum vallen alle drie onder de overkoepelende periode de Steentijd.

In bovenstaand staatje zijn ze verder niet opgenomen omdat er uit deze periodes geen vondsten in Beverwijk en Heemskerk gevonden zijn. Dat kan ook niet aangezien dit hele gebied nog op de

zeebodem lag. Pas nadat de zee zich terug trok en dit gebied droog kwam te leggen begonnen mensen zich hier te vestigen.

Vanaf dat moment begint de menselijke geschiedenis van Beverwijk en Heemskerk. Vroege sporen dateren dan ook uit 1700 tot 400 voor de jaartelling, uit de Bronstijd. Sedert dat ogenblik vinden we diverse bewonerssporen zoals menselijke voetstappen, hoefsporen van rund en paard, akkersporen zogenaamde ploegsporen en huisplattegronden (paalsporen), onder andere gevonden in de Broekpolder en onder het voormalige belastingkantoor aan de Jan Ligthartstraat.

Ploegsporen, menselijke voetstappen en hoefsporen, steeksporen van een schep

De vroegste vondst dateert echter van 11.000 tot 4.500 voor de jaartelling, uit het mesolithicum, de tweede periode van het stenen tijdperk. Het is een vuurstenen werktuigje, een microliet gevonden op het kasteelterrein van Slot Assumburg. Waarschijnlijk is het gebruikt als pijlpunt. Het is de oudste en tevens kleinste archeologische vondst van deze omgeving. Meer vondsten uit deze periode zijn er echter niet.

De geschiedenislessen op de basisschool worden opgedeeld in 10 verschillende perioden.

Naam	van/tot	Archeologische periode
Jagers en Boeren	tot 3000 VJ	Neolithicum
Grieken en Romeinen	3000 VJ tot 500 NJ	vanaf het Neolithicum tot de Romeinse tijd
Monniken en Ridders	500 NJ tot 1000 NJ	Vroege Middeleeuwen
Steden en staten	1000 NJ tot 1500 NJ	Late Middeleeuwen A en B
Ontdekkers en Hervormers	1500 NJ tot 1600 NJ	Nieuwe tijd
Regenten en Vorsten	1600 NJ tot 1700 NJ	Nieuwe tijd
Pruiken en Revoluties	1700 NJ tot 1800 NJ	Nieuwe tijd
Burgers en Stoommachines	1800 NJ tot 1900 NJ	Nieuwe tijd
Wereldoorlogen	1900 NJ tot 1950 NJ	Nieuwe tijd
TV en Computers	1950 NJ tot 2000 NJ	Nieuwe tijd

Op de basisschool wordt veel meer aandacht besteed aan de recentere periodes, terwijl in de archeologie juist veel meer aandacht wordt besteed aan de vroegste periodes van de geschiedenis van de mens. Dat blijkt wel uit de onderverdeling. De archeologie heeft de vroege periodes van de geschiedenis van voor 1500 NJ opgedeeld in meer dan 12 periodes terwijl dat er op de basisschool maar 4 zijn. De periode van na 1500 NJ is daarentegen opgedeeld in 6 periodes waar de archeologie er maar één telt.

De microliet. Afm. 3 cm lang en 0,5 cm breed

De betekenis van de periodenamen in de archeologie

Paleolithicum betekent oude steentijd (Paleo = oud en Lithos = steen in het Oudgrieks). Dit is de periode van 2,5 miljoen jaar geleden tot ongeveer 10.000 jaar geleden.

Mesolithicum betekent middensteentijd (Meso = midden). Het Mesolithicum heeft niet overal dezelfde begin en eindtijd. In Nederland zijn sporen van Mesolithische culturen gevonden bij onder andere de Swifterbandcultuur die eigenlijk valt onder het Neolithicum. We geven dus wel aan dat de periode bestaat maar laten deze verder buiten beschouwing

Neolithicum betekent nieuwe steentijd (Neo = nieuw). In Nederland laten we deze periode ongeveer 10.000 jaar geleden beginnen omdat de verschillende perioden elkaar overlappen. Het belangrijkste kenmerk is de overgang van een samenleving van jager-verzamelaars naar een samenleving van mensen die in nederzettingen woonden en aan landbouw en veeteelt deden. Dit schijnt op meerdere plaatsen op de wereld onafhankelijk van elkaar in ongeveer dezelfde tijd begonnen te zijn. Het begin van deze periode van verandering en de snelheid waarmee deze zich ontwikkelde, verschilt van regio tot regio en wordt dan ook per regio behandeld. De belangrijkste veranderingen die het gevolg waren van de wijziging in levenswijze waren: het gebruik van werktuigen van gepolijste steen, keramisch vaatwerk (gebakken potten), de ontdekking van de metaalbewerking (koper), het wiel en het schrift.

De kopertijd is de laatste periode van het Neolithicum vanaf ca. 5500 tot 3000 VJ genoemd naar de ontdekking en het gebruik van koper voor werktuigen door de mens gemaakt en gebruikt. De ijsmummie Ötzi had een koperen bijl bij zich toen hij gevonden werd.

De Bronstijd is genoemd naar het gebruik van brons in die periode. Brons wordt verkregen door de toevoeging van een ander metaal, meestal tin, aan koper waardoor het harder wordt en dus duurzamer. Het verving geleidelijk aan de werktuigen en wapens van steen.

De IJzertijd is genoemd naar de periode in de geschiedenis dat de mens het ijzer ontdekte en ging gebruiken. Ook deze periode is niet overal gelijk. In Nederland rekenen we ongeveer vanaf het jaar 900 VJ tot het jaar 0.

De Romeinse of de Romeins-Inheemse tijd is de periode waarop de Romeinen in ons land waren rond het jaar 0 tot aan ongeveer 300 NJ. We gebruiken de term Romeins-Inheems om aan te geven dat de vondsten wel uit de Romeinse periode stammen maar gemaakt en gebruikt zijn door de inheemse bevolking.

De Middeleeuwen is een periode die meestal wordt gedateerd tussen 476, de val van het Westromeinse rijk en 1492, de ontdekking van Amerika. Een periode van duizend jaar voorafgegaan door 500 jaar vanaf de jaartelling, gevolgd door 500 jaar tot aan het hedendaagse. Het middelste deel van 20 eeuwen. De Middel(stee)eeuwen dus. In de archeologie rekenen we van af ongeveer 300 NJ tot 1500 NJ waarbij we onderscheid maken tussen Vroege Middeleeuwen en Late Middeleeuwen. De Late Middeleeuwen verdelen we dan weer in periode A en periode B. De Vroege Middeleeuwen is de periode na het uiteenvallen van het Romeinse rijk tot aan het jaar 1000 NJ.

De Late Middeleeuwen A is de periode van de invallen van de Noormannen en andere roversbenden. Men noemt deze periode ook wel eens de Hoge Middeleeuwen.

Rond 1250 was de bekeerling tot het Christendom in de lage landen bijna volledig doorgedrongen en begon er een periode van verstedelijking. Deze periode noemen we de Late Middeleeuwen B.

De nieuwe tijd is het tijdperk van na de Middeleeuwen tot nu aan toe.

NB. Het hierboven staande geeft globale gegevens weer. De periodedata kunnen per land en regio verschillen en ook de wetenschap is het niet altijd eens over aanvang en einddata van de verschillende tijdperken. Als er dus ergens een afwijkend jaartal wordt genoemd is dat niet per definitie fout maar meestal een andere interpretatie van bepaalde gegevens.